

90 anys de 'L'inútil combat' d'Arbó

Sebastià Juan Arbó és, indubtablement, el novel·lista per excel·lència del delta de l'Ebre. Tanmateix, cal reivindicar la universalitat de la seua obra. Tiano per als amics, el petit Dostoievski per a diversos crítics literaris, va entrar amb força al panorama literari català de l'incipient període republicà amb la novel·la *L'inútil combat* l'any 1931, en la qual ens dogmatitza el negativisme de la vida, mitjançant la força incombustible d'un destí que ens marca i enfonsa, i la incapacitat humana tants cops per superar les adversitats. El protagonista viu involucrat en aquesta inútil lluita, que el porta a veure la mort del seu germà gran submergit en el món de la peresa i la beguda, així com el sofriment perenne de la seua lluitadora mare vençuda per les circumstàncies adverses familiars. La fugida de la Ràpita, tècnica habi-

tual dels personatges arbonians, no li porta cap solució màgica. A Barcelona agafa un únic model de vida: aprofitar-se d'una pobra noia que li ha donat refugi, estima i diners. En les seues fugides posteriors coneix el món del crim, el robatori sense escrúpols com a única manera de supervivència. La mort és l'única solució que abraça un proscrit, que ho és tant al seu poble de la Ràpita com a Moscou, on farà cap.

Nogensmenys, aquestà novel·la va constituir tot un esdeveniment dins la literatura catalana, fins i tot gosariem afegir les europees occidentals, atès que s'avança al tipus de novel·la que s'escriurà amb èxit divers durant aquestes dècades, molt influïdes pels corrents filosòfics que proposaven Albert Camus i Jean Paul Sartre.

El model d'Arbó està enquadrat dintre del determinisme tràgic que

ha d'afrontar una deteriorada societat. Un camp rural que no podia trobar el seu digne camí i que sofria les més greus condicions de vida. Els seus habitants només veien la sortida en la beguda i en la submissió als mandats de l'amo, figura omnipresent i molt ben elaborada pel novel·lista.

Arbó va ser l'introduïdor del corrent existencialista a la novel·la catalana, a part de l'introduïdor de les agrestes terres del Delta i la seua població tan avesada a la misèria i els sofriments existencials a l'ideari literari català. Dos fites que donen testimoni de la seua categoria com a escriptor.

Ens trobem amb una narrativa desassossegadora i simbòlica, que va anticipar l'opressió i l'angoixa de la centúria passada. L'univers narratiu arbonià compta amb paral·lelismes evidents amb l'estil

blasquista que va crear els magnífics retrats de l'Albufera, en obres com *La Barraca* o *Cañas y Barro*, adaptades a versions televisives de gran èxit als anys 1980. Blasco Ibáñez, però, va fer una diferent tria de llengua, amb la qual cosa va perdre els orígens, no el podem considerar com a tant genuí, ja que posava en boca dels seus personatges pescadors un llenguatge que no els era propi.

Franz Kafka va ser l'escriptor més influent de l'existencialisme, igualment escrivia en una llengua no vernacle, l'alemany. Nascut a Praga, llavors imperi austrohongarès, va ser tan popular que el terme kafià s'aplica a situacions socials angoixants i grotesques. Marcant les distàncies estilístiques pertinents, el mític narrador rus, el valencià, l'ebrenc i el txec van fer uns retrats inigualables de la societat

Emigdi Subirats
escriptor

del seu temps.

Nou dècades després, podem analitzar la trajectòria literària d'Arbó, un escriptor de cafè que redactava les seues pàgines al "Terminus" del passeig de Gràcia, notable biògraf, que va haver de fer una transmutació lingüística durant els anys en què s'escrivia com es podia, Manuel Pérez Bonfill dixit. Un narrador excels, un memorialista impecable, un cronista del seu temps, un retratista de la nostra terra...